

behar bezalako koordinazioa eskatzen dute; eta, ondorioz, beharrezkoa da baliabide horien kostuak partekaturik onartzea, eta ez dirudi hiru lurraldeetan modu orekatuan egin denik.

Halaber, lehentasunezkoa da paziente psikiatrikoak arreta sozio-sanitariorako euskal Kontseiluak erdietsitako egitura sozial normalizatueta kokatzeko akordioak osoki betetzea.

5. Toki-erakundeei behar besteko finantzaketa ematea AMAL indarrean sartu zela eta egokitu zaizkien zereginen areagotzeari aurre egin ahal izateko, eta erakunde horiek gizarte-politiken diseinuan protagonismo handiagoa izatea bultzatzea

Toki-erakundeek, [AMAL](#) indarrean sartu zela eta, zeregin gehiago hartu dute beren gain. Gainera, Gizarte Zerbitzuen Legeak menpekotasun-egoeran dauden pertsonen arretarekin eta autonomia pertsonalaren sustapenarekin zuzenean lotuta dauden hainbat eskumen esleitzen dizkie. Ondorioz, beharrezkoa da toki-erakunde horien finantzaketa zeregin horiei behar bezala aurre egin ahal izateko nahikoa dela bermatzea.

Zerbitzuen hornikuntzan administrazio batek baino gehiagok esku hartzen dutela kontuan hartuz, komenigarria dirudi herritarrengandik hurbilen dauden administrazioei protagonismo handiagoa ematea, ziurrenik egokienak baitira banakako beharrei erantzuteko egokiak diren irtenbideak proposatzeko.

6. Baliabide sozialak sortu eta mantentzera bideratutako lanarekin jarraitzea, hala nola, menpekotasun-egoeran dauden herritarrei eta haien zaindariei zuzendutako zerbitzu, prestazio eta programekin

Autonomia pertsonala sustatzera eta menpekotasun-egoerari erantzutera bideratutako zerbitzu eta prestazioen eskaera etengabea eta gero eta handiagoa da, argi dago gaur egun-go baliabideak ez direla nahikoa eta beharrezkoa da hutsune batzuk betetzeko baliabideak sortzea. Hori guztia dela eta, beharrezkoa da EAEEn azken urteotan gauzatu den inplementazio-lanarekin jarraitzea. Gure erkidegoak ezin du pentsatu nahikoa denik Estatuko Administrazio Orokorra ezartzen dituen gutxiengoak betetzea.

Oro har, zerbitzuen estaldura-tasak eta prestazioen pixkanaka gure erkidegoan menpekotasun-egoeran dauden herritarren tasetara egokitzuz joan beharko lukete. Beharrezkoa da, era berean, baliabideak eskuratzeko itxaron behar den denbora-tartea –plaza-kopurua nahikoa ez izatearen ondoriozkoa– laburtuz joatea, baita oinarrizko zerbitzu jakin batzuk lortzeko itxaron behar dena ere (adibidez, etxez etxeko laguntza edo telelaguntza zerbitzua).

Behin betiko nahiz aldi baterako egoitza-baliabideak, eguneko arretakoak eta etxez etxeko laguntza-zerbitzura bideratutakoak areagotzea ezinbestekoa da AMALek zerbitzu publikoei ematen dien lehentasuna egia bihur dadin. Horrek, gainera, onuradunek beren Banakako Arreta Programaren diseinuan eraginkortasunez parte hartzeko eskubidea izatea bermatzen lagunduko du.

Bereziki, nahitaezkoa da:

6.1. Menpekotasun-egoeretako eta autonomia pertsonalaren sustapeneko prebentzio-zerbitzuak bultzatu eta mantentzea:

- gaikuntza eta terapia okupazionala;
- arreta goiztiarra;
- estimulazio kognitiboa;
- autonomia funtzionala sustatu, mantendu eta berreskuratzea;
- gaikuntza psikosoziala adimen-gaixotasunak edo ezgaitasun intelektuala duten pertsonentzat;
- gaikuntza ezgaitasun sensoriala duten pertsonentzat;
- laguntza pertsonalak eta zaintza egoitza berezietan;
- menpekotasun- edota ezgaitasun-mota desberdinetara egokitutako teknologia berriak gaitzea.

6.2. Hainbat zerbitzu hedatzea, adibidez, bonotaxia, eta diru-laguntzak ere bai, esaterako, hiru lurraldeetako udalerrri guztiak egokitzeko edo babesteko produktuak ordaintzera bideratutakoak eta menpekotasun-egoeran dagoen biztanleria guztiari bideratutakoak, adinarekin lotutako mugarik gabe.

6.3. Pertsona bakoitza bere etxean mantentzera bideratutako neurri guztiak indartzea (telelaguntza-zerbitzua, etxez etxeko laguntza, babes-produktuak, etxebizitzaren egokitzapena, eguneko zentroak, aldi baterako egonaldiak edo asteburukoak egoitzetan eta eguneko zentroetan, zaindarien atsedeen eta babeserako programak, etab.).

Telelaguntza-zerbitzuaren erabilgarritasuna ikusirik –eta administrazioarentzat oso kostu baxua eragiten duela aintzat hartuta–, nahitaezkoa da martxan jartzen denean, menpekotasun-egoeran egonik zerbitzu hori eskatzen duen pertsonarentzat, itxaronaldi luzeegirik ez eragitea.

6.4. Ezgaitasun intelektual edo gaixotasun mentalen bat duten eta menpekotasun-egoeran dauden pertsonen arretara eta autonomia pertsonala sustatzera bideratutako baliabideak sortzea, mantentzea eta hedatzea (tartekoko egiturak barne), baita gaixotasun kronikoak dauzkaten eta menpekotasun-egoeran dauden pertsonen osasun-laguntzako eta gizarte-laguntzako behar konplexuei erantzutera bideratutako baliabideak ere. Horretarako beharrezkoa izango da arlo sozialeko eta sanitarioako organo eskudunen artean akordioak lortzea. Puntu honetan bereziki aipatu behar da gaixotasun mentalak dauzkaten adineko pertsonentzako unitateak ez direla nahikoa.

6.5. Gor-itsuei eskaintzen zaien arretan antzeman diren hutsuneak zuzentzea (ez dago pertsona horientzako zerbitzu espezifikorik, beharrezkoa da gor-itsuen arloan artekariaren lana bultzatzea, kolektiboaren inbisibilizazioa, etab.).

6.6. Zaindariei prestakuntza, babesa eta atsedena ematera bideratutako elementu guztiak bultzatu eta mantentzea, baita dagoen erantzukizunari aurre egiteko trebetasunak eta baliuzko tresnak hornitzea eta haien osasuna zaintzeko lanak ekar lezakeen eragin negatiboa arintzea. Gure ustez, zaindaria zaintzeak ere osasun-politiken parte izan behar du. Menpekotasun-egoeran dauden pertsonen arretara bideratutako edozein politikak, egokia eta eraginkorra izan nahi badu, zaindariantzako arreta- eta babes-sistema ezin hobe bat artikulatu beharko du. Horrexegatik da beharrezkoa:

- egoitzetan eta eguneko zentroetan egonaldi laburretarako baliabideak areagotzea;
- etxez etxeko laguntza-zerbitzua indartzea estaldura-tasak areagotuz, zerbitzua arintasun handiagoarekin martxan jarri, zerbitzuaren intentsitateak norbanakoaren beharretara egokituz, eta zaindariei etxeko zereginak egiten laguntzea aintzakotzat hartzea menpekotasun-egoeran dauden adingabe edo pertsona ezgaituen kasuetarako;
- atsedenerako programak, arreta psikoterapeutikokoak, prestakuntza-programak eta elkarri laguntzeko taldeak bultzatzea;
- gizonen eta emakumeen arteko berdintasun-politiketan sakontzea, zaintzeko lanetan erantzunkidetasuna sustatzeko.

Ez dirudi egokia denik zaindariei babesa eta arreta eskaintzeko programa horietako batzuk adineko pertsonen arduratzen diren pertsonen soil-soilik bideratuta egotea, hau da, menpekotasun-egoeran dagoen edozein pertsona (haren adina edo autonomia-falta eragin dion arrazoa zeinahi izanda ere) zaintzen duten pertsonak kontuan ez hartzea. Komenigarria da babes- eta prestakuntza-neurrien ezarpena hedatzea, edozein kasutan ere, zaindarien profesionalak eta ez profesionalak barne hartzeko.

6.7. Menpekotasunaren eta autonomia pertsonalaren araudiaren aplikazioak ukitzen dituen kolektibo nagusien babeserako elkarteek eta erakunde sozialek eskainitako programa eta zerbitzuen egonkortasuna bermatzea.

Aipatutako guztiaren ondorioz, prestazioen eta zerbitzuen eskaera ere menpekotasun-egoeran dauden herritarren beharren isla izatea bermatu beharko da, eskaera hori alde zuzenetik baliabideak egotearen edo ez egotearen arabera izatera baldintzatu gabe.

7. Herritarrentzako babes-maila osagarriak ezartzea euskal herri-administrazioek beren eskumenak gauzatzen dituztenean

Legearen pixkanakako aplikazio-erregimenarekin eraginkorra ez zen graduko menpekotasun-egoeran dauden pertsonen eskainitako zerbitzuak, Estatuko Administrazio Orokorrek ezarritakoak baino prestazio ekonomiko altuagoak zehaztea nahiz hark ezarritakoak baino intentsitate handiagoak adieraztea –kasu jakin batzuetan eta lurralde jakin batzuetan erregistratu ditugu– erakunde honek jokabide ontzat jotzen du, eta sustatu behar dela uste du.

Prestazio ekonomikoen zenbatekoa eta zerbitzuen gutxienean intentsitateak ez direla nahikoa ikusirik, eta kontuan hartuz menpekotasun arineko egoeran dauden pertsonen baliabideak behar dituztela, arrazoizkoa da etorkizunean ere horrelako neurriak hartzea.